

УДК 657.1:005.934

ПОЗИЦІОНУВАННЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА В НАВЧАЛЬНИХ ПЛАНАХ ФАХІВЦІВ НАПРЯМУ ПІДГОТОВКИ «ОБЛІК І АУДИТ»

Т.В. Давидюк, д.е.н., професор

Харківський інститут банківської справи Університету банківської справи Національного банку України, Харків, Україна

К.П. Боримська, к.е.н., доцент

Житомирський державний технологічний університет, Житомир, Україна

Давидюк Т.В., Боримська К.П. Позичування облїково-аналїтичного забезпечення економїчної безпеки пїдприємства в навчальних планах фахївцїв напрями пїдготовки «Облїк і аудїт».

Розширено змїстовне наповнення тем, вїдведених до вивчення студентами напрями пїдготовки «Облїк і аудїт» галузі знань «Економїка та пїдприємництво» за освїтньо-квалїфикаційними рївнями «бакалавр», «спецїалїст», «магїстр», шляхом включення питань облїково-аналїтичного забезпечення системи економїчної безпеки пїдприємства, викликане вимогами бїзнесу.

Ключовї слова: економїчна безпека, бухгалтерський облїк і аудїт, бухгалтер, пїдготовка фахївцїв

Давидюк Т.В., Боримская Е.П. Позичувание учетно-аналитического обеспечения экономической безопасности предприятия в учебных планах специалистов направления подготовки «Учет и аудит».

Расширено содержательное наполнение тем, отвєденных к изучению студентами направления подготовки «Учет и аудит» области знаний «Экономика и предпринимательство» по образовательно-квалїфикационному уровню «бакалавр», «специалист», «магистр», путем включения вопросов учетно-аналитического обеспечения системы безопасности предприятия, вызванное требованиями бизнеса.

Ключевые слова: экономическая безопасность, бухгалтерский учет и аудит, бухгалтер, подготовка специалистов

Davyduk T.V., Borymska K.P. Positioning of accounting and analytical support of company's economic security in the curricula of specialists majoring in «Accounting and auditing».

In modern conditions of frequent economic crimes and fraud in the sphere of information leakage there appears the necessity in preparing specialists who will secure the economic security of business entities capable of managing the risks of reducing company's economic security. The accountant's knowledge and skills should comply with the updated accounting and analytical technologies of maintaining information needs for company's economic security. Thus, extension of the content of the topics offered for discussion in the course of teaching of professional disciplines and practical training of bachelors, specialists and masters majoring in "Accounting and auditing" has been suggested in the article as well as the content of the discipline of "Accounting and analytical support of the system of economic security functioning at an enterprise" has been presented (suggested to be included in the variable part of the educational-professional program of specialists and masters majoring in "Accounting and auditing"). The offered suggestions serve to increase the quality level of well-educated specialists majoring in accounting and auditing in accordance with the contemporary practical and ethical requirements.

Keywords: economic security, accounting and auditing, accountant, specialists' training

Нинї наукова бухгалтерська спїльнота вважає бухгалтерський облїк окремою функцією управлїння, вїдтак посада бухгалтера передбачає його участь у плануванні, контролї, аналізі, а також забезпеченнї економїчної безпеки пїдприємства. Управлїння сучасним пїдприємством нерозривно пов'язане з реалїзацією концепцїї його економїчної безпеки. В умовах стрїмкого розвитку інформаційно-комп'ютерних технологїй й використання переваг мережї Інтернет, не лише полегшується доступ до рїзних інформаційних ресурсїв, а й збїльшуються обсяги поширення інформацїї, забороненої для розголошення, зї статусом комерцїйної й таємної, зростають витрати суб'єктїв господарювання вїд витоку такої інформацїї, вїд зламу інформаційних мереж, рейдерських дїй, що знижує не лише рївень прибутковостї пїдприємства, але й надїйностї й соцїальної значущостї бїзнесу.

За даними видання «Інформацїйна безпека», на початку 2010 року офїс компанїї «PricewaterhouseCoopers» (PwC) у Чикаго повїдомив про виток 77 тис. персональних даних на державних службовцїв штату Аляска [1]. Причому повїдомлення було здїйснено не вїдразу, а тїльки через два мїсяцї пїсля встановлення витоку. Досить цїкаві данї були отриманї за результатами опитування «Harris Interactive», якї були опублїкованї у серпнї 2010 року [2]. За цими показниками кожен п'ятий спївробїтник компанїї здїйснює крадїжку конфїденцїйної інформацїї. Аналітичний центр компанїї «InfoWatch» повїдомив, що у груднї 2010 року один із банкїв Нью-Йорка порушив у судї справу щодо колишніх працївникїв банку за крадїжку вїдомостей, якї мїстили інформацїю з обмеженим доступом. Як зазначалось у позовї, четверо колишніх працївникїв банку напередоднї свого звільнення скопїювали захищену базу даних. У вїдомостях, крїм комерцїйної таємницї, мїстились персональні данї (їмена, адреси, телефоннї номери, адреси електронних скриньок тощо) клїєнтїв. Звільнення працївникїв було пов'язане із запрошенням на роботу до іншої фїнансової компанїї.

На відміну від попередніх років, які відзначалися незначною питомою вагою економічних злочинів, скоєних співробітниками підприємства (38%), у 2011 році частка злочинів, спричинених діями персоналу склала вже 72% [3]. При цьому простежується тенденція, що розміри шахрайства, скоєні співробітниками, спричиняють більший збиток, ніж зловживання зовнішніх суб'єктів.

Відповідальність за належний рівень економічної безпеки підприємства покладається не лише на фахівців з безпеки, але й на той персонал, який виступає суб'єктом забезпечення безпеки. Оскільки бухгалтерська інформація виступає внутрішнім ресурсом забезпечення безпеки, яка в собі несе суттєві ризики діяльності підприємства, вимоги до професійних характеристик бухгалтера за таких умов значно зростають.

Реалії сьогодення диктують нові вимоги до підготовки фахівців з бухгалтерського обліку та аудиту, які повинні бути обізнані з дією сукупності внутрішніх та зовнішніх загроз, що впливають на дотримання економічної безпеки підприємства. У привітальному слові до учасників Міжнародної науково-практичної конференції «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит в епоху глобальних змін» С.Ф. Голов, президент ФПБАУ, наголосив: «Освіта в XXI столітті набуває особливого стратегічного значення, що не може не позначитися на процесах підготовки фахівців облікових та фінансових спеціальностей. Саме інноваційні технології стають основною продуктивною силою й гарантують конкурентоспроможність країни в глобалізованому світі, а інтелектуальна та духовна збагаченість наших випускників визначає їх місце й роль у професійній спільноті. Тому наш головний пріоритет – забезпечити високу якість освіти фахівців облікових та фінансових спеціальностей відповідно до найкращих європейських стандартів» [4].

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Проблемні питання підготовки облікових кадрів піднімалися в працях І.А. Белоусової [5], Ф.Ф. Бутинця [6-8], Л.В. Гнилицької [3], С.Ф. Голова [9, 10], В.М. Жука [11, 12], Г.Г. Кірейцева [13], Я.В. Соколова [14-16], Л.В. Чижевської [17]. Разом з тим, новизна даного об'єкта дослідження потребує постановки та вирішення актуальних в обліковій практиці питань щодо формування вимог до професійної освіти бухгалтерів на якісно новому рівні, що відповідає Міжнародним стандартам бухгалтерської освіти та викликам економічних процесів в частині збільшення кількості економічних злочинів, спричинених навмисним й ненавмисним викривленням представленням та інтерпретацією бухгалтером обліково-аналітичного інструментарію для управління системою економічної безпеки підприємства.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми

Знання бухгалтера в сфері фінансово-економічної безпеки значно знижують ризик виникнення викривлень в обліку через несприятливі зовнішні впливи на систему підприємства, а також формування множини показників, за значенням яких можна виявляти, контролювати та нівелювати негативні тенденції у прийнятті виважених управлінських рішень. Проте діюче наповнення освітньо-професійних програм підготовки бакалаврів, спеціалістів та магістрів напряму підготовки (спеціальності) «Облік і аудит» галузі знань «Економіка та підприємництво» не дозволяє фахівцям з бухгалтерського обліку бути обізнаними в питаннях економічної безпеки підприємства, що актуалізує представлене дослідження

Метою статті є обґрунтування необхідності перегляду змісту тем, відведених до вивчення студентами напряму підготовки «Облік і аудит» галузі знань «Економіка та підприємництво» на предмет включення питань обліково-аналітичного забезпечення системи економічної безпеки підприємства в сучасних реаліях підвищення якісних вимог до вітчизняної освіти й зростаючих потреб практики господарювання у високоосвічених бухгалтерях-аналітиках та управлінцях.

Виклад основного матеріалу дослідження

Протягом багатьох десятиріч головним завданням вітчизняного бухгалтерського обліку було забезпечення збереження соціалістичної власності. Бухгалтер офіційно розглядався як державний контролер. Його діяльність обмежувалась, як правило, обліком витрат, калькуляцією собівартості, контролем за зберіганням соціалістичної власності і визначенням ступеня виконання планових показників. Поняття прибутку, збитку, втраченої користі та багато інших мали переважно абстрактний характер. Зараз ці поняття наповнені реальним змістом і для власників підприємств, і для бухгалтерів [18], адже на даному етапі прослідковуються структурні зміни, що передбачають удосконалення безпосередньо функцій самого бухгалтера. Завдання бухгалтера або бухгалтерської служби полягає у формуванні якісної, достовірної й повної інформації про ведення господарської діяльності та її результати. Її правильне використання дозволяє розробити оптимальні управлінські та фінансові рішення.

Відповідно до «Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників» [19] визначено, що для обіймання посади головного бухгалтера, начальника (завідувача) відділу (управління) бухгалтерського обліку кваліфікаційними вимогами є: повна вища освіта відповідного напряму підготовки (магістр, спеціаліст), післядипломна освіта в галузі управління; стаж бухгалтерської роботи за професіями керівників нижнього рівня: для магістра – не менше двох років, спеціаліста – не менше трьох років. Для завідувача сектору у відділі (управлінні) бухгалтерського обліку: вища освіта відповідного напряму підготовки (магістр,

спеціаліст); стаж бухгалтерської роботи: для магістра – не менше двох років, спеціаліста – не менше трьох років. Звичайно, для успішної роботи бухгалтером, окрім відповідної освіти, потрібно мати схильність до бухгалтерської справи.

Обов'язки, що покладаються на головного бухгалтера і апарат бухгалтерії, вимагають від усіх облікових працівників глибоких професійних знань, вдумливого ставлення до справи, принципності, стійкості у відстоюванні норм законності [20]. Згідно з твердженням Я.В. Соколова, професійне судження є «думкою, добросовісно висловленою професійним бухгалтером стосовно господарської ситуації і корисною як для її опису, так і для прийняття дієвих управлінських рішень» [16]. Ключовим поняттям в цьому визначенні, з точки зору бухгалтерської професії, є добросовісність бухгалтера. Ця категорія відноситься до розряду моральних. Згідно з тлумачним словником Ожегова С.І. «добросовісний» означає «чесно виконуючий свої зобов'язання, обов'язки» [21]. Стосовно бухгалтерської професії це означає, що бухгалтеру при прийнятті рішень необхідно бути достатньо професійним та об'єктивним. Він не повинен орієнтуватися на власну вигоду чи на інтереси будь-кого з учасників господарського процесу [22].

Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників [19] визначив серед усіх інших кваліфікаційних характеристик головного бухгалтера обов'язки з поліпшення системи інформаційного забезпечення управління та шляхів проходження обробленої інформації до виконавців. Звідси слідує, що бухгалтер, безпосередньо виконуючи свої посадові обов'язки, має справу не тільки з веденням бухгалтерського обліку, а й бере активну участь у підготовці альтернативних варіантів прийняття управлінських рішень з розробки стратегії розвитку суб'єкта господарювання. Підтвердженням цих слів є положення міжнародних стандартів освіти, у вступі до яких зазначено: «Професійні бухгалтери дедалі частіше повинні бути технічними експертами, які мають блискучі комунікативні навички і здатні відповідати вимогам щодо інформації та складання звітності, які висуває нова економіка, що ґрунтується на знаннях» [23].

Отже, грамотне ведення бухгалтерського обліку допомагає передбачити і уникнути багатьох проблем фінансового та управлінського характеру, що виникають в процесі господарської діяльності підприємства. Тому керівні та управлінські кадри з бухгалтерською освітою цінуються дуже високо. Підтвердженням може служити наступний факт: у багатьох американських компаніях посади перших керівників займають фахівці, що мають бухгалтерську освіту [24].

Роль професійної підготовки бухгалтера є суттєвою і в забезпеченні економічної безпеки держави, адже від правильності відображення господарських операцій кожного конкретного

економічного суб'єкта залежить правильність і точність визначення макроекономічних показників, на основі яких формується державна політика за різними напрямками. На даних бухгалтерського обліку ґрунтується, передусім, статистика національних рахунків, а відтак і визначення таких показників, як валовий внутрішній продукт, проміжне споживання, валове нагромадження основного капіталу, валовий національний дохід та ін. [25].

Не менша роль обізнаності облікових працівників у системі захисту економічної безпеки окремого суб'єкта господарювання. Так, знання бухгалтера в частині моніторингу внутрішнього та зовнішнього середовища діяльності підприємства дозволяє генерувати достовірну та релевантну інформацію про внутрішні бізнес-процеси та зовнішнє середовище діяльності підприємства для оцінки його конкурентних переваг, управління ризиками, виявлення та попередження загроз безпечній діяльності та сталому розвитку підприємства. Виступаючи частиною загальної інформаційної системи управління підприємством, вміння бухгалтера вчасно й достовірно сформулювати й проаналізувати масив обліково-аналітичної інформації служить базисом для забезпечення економічної безпеки підприємства, яка за сучасних умов зростаючої конкурентоспроможності бізнесу, набуває властивостей інформаційних систем стратегічного типу.

За таких умов вимоги до професійних якостей бухгалтера зміщуються в сторону підвищення інформативності обліково-аналітичної бази при управлінні ризиками, підсилення достовірності та прозорості фінансової звітності для підтримки стійкого функціонування та розвитку підприємства в умовах існування багаточисельних ризиків та загроз діяльності. Отже, на бухгалтера покладаються функції з формування такого масиву обліково-аналітичного матеріалу та контрольних процедур, який забезпечував би функціонування системи економічної безпеки підприємства на перспективу.

Навмисне чи ненавмисне спотворення облікових даних, що виникають в процесі документування господарських операцій, їх відображення в системі облікових реєстрів та бухгалтерської звітності, є наслідком дій або бездіяльності бухгалтерського персоналу. При цьому важливим є компетентнісні характеристики бухгалтера, які виступають фактором мінімізації ступеня впливу професійного ризику бухгалтера на стан економічної безпеки підприємства. Оскільки формування професійних характеристик фахівця з бухгалтерського обліку відбувається під час навчання і здобуття ним освіти, доречним є перегляд освітньо-професійних програм підготовки бухгалтерів за різними освітньо-кваліфікаційними рівнями на предмет посилення вимог до змісту їх професійної підготовки (табл. 1).

Таблиця 1. Пропоновані теми для включення до змісту дисциплін освітньо-професійних програм підготовки фахівців з обліку і аудиту Житомирського державного технологічного університету

Найменування дисциплін	Теми, що пропонуються до розгляду
ПІДГОТОВКА БАКАЛАВРІВ ЗА НАПРЯМОМ 6.030509 «ОБЛІК І АУДИТ» ГАЛУЗІ ЗНАНЬ 0305 «ЕКОНОМІКА ТА ПІДПРИЄМНИЦТВО»	
<i>Нормативні дисципліни циклу дисциплін професійної та практичної підготовки</i>	
Бухгалтерський облік (загальна теорія)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Організація системи бухгалтерського обліку на підприємстві в цілях забезпечення безпеки економічних відносин. 2. Проведення інвентаризації в цілях безпеки підприємства
Аналіз господарської діяльності	<ol style="list-style-type: none"> 1. Діагностика економічної надійності контрагентів. 2. Оцінка рівня загроз та ризиків діяльності підприємства
Фінансовий облік I	<ol style="list-style-type: none"> 1. Облікове відображення стану збереженості активів підприємства. 2. Облік комерційної таємниці
Фінансовий облік II	<ol style="list-style-type: none"> 1. Облік витрат на забезпечення безпеки підприємства. 2. Облік оціночних та прогнозних резервів
Управлінський облік	<ol style="list-style-type: none"> 1. Формування релевантної інформації про внутрішні бізнес-процеси і зовнішнє середовище підприємства з метою управління ризиками
Звітність підприємств	<ol style="list-style-type: none"> 1. Облікове відображення витрат, пов'язаних з діяльністю із забезпечення безпеки підприємства, в системі звітності
Облік у банках	<ol style="list-style-type: none"> 1. Застосування обліково-аналітичної інформації у забезпеченні економічної безпеки банків. 2. Розподіл повноважень та відповідальності між структурними підрозділами при проведенні заходів із протидії ризикам та загрозам діяльності підприємства
Облік у бюджетних установах	<ol style="list-style-type: none"> 1. Обліково-аналітичне забезпечення системи управління економічною безпекою бюджетних установ
Інформаційні системи і технології в обліку та аудиті	<ol style="list-style-type: none"> 1. Основні напрями забезпечення безпеки інформаційних ресурсів в обліку та аудиті. 2. Система захисту конфіденційної інформації в комп'ютерному середовищі. 3. Технологічні основи обробки конфіденційних документів в інформаційних системах
Аудит	<ol style="list-style-type: none"> 1. Організація та проведення інформаційно-аналітичної роботи зі своєчасного виявлення загроз і ризиків діяльності підприємства та розробка ефективних заходів для їх зниження. 2. Організація та проведення на підприємстві аудиту з протидії протиправним поглинанням та захопленням бізнесу
<i>Вибіркова частина циклу дисциплін професійної та практичної підготовки</i>	
Контроль і ревізія	Методика перевірки стану збереженості комерційної таємниці в установі, підприємстві, організації
Облік і аналіз фінансової санації та банкрутства підприємства	Організація та проведення інформаційно-аналітичної роботи зі своєчасного виявлення загроз і ризиків діяльності установи, організації, підприємства та розробка ефективних заходів для їх зниження й уникнення банкрутства
Облік і аналіз договірних процесу	Оцінка рівня загроз та ризиків діяльності підприємства на всіх етапах договірних процесу
Внутрішньогосподарський контроль	<ol style="list-style-type: none"> 1. Контроль збереження комерційної таємниці. 2. Застосування спеціальних прийомів розслідувань виявлених шахрайств і маніпуляцій з бухгалтерськими даними. 3. Механізм взаємодії керівників установи, підприємства, організації і персоналу підрозділу економічної безпеки підприємства та зовнішніх організацій, силових структур, громадських об'єднань при проведенні заходів із забезпечення економічної безпеки
ПІДГОТОВКА СПЕЦІАЛІСТІВ ТА МАГІСТРІВ ЗА СПЕЦІАЛЬНОСТЯМИ 7.03050901 й 8.03050901 «ОБЛІК І АУДИТ» ГАЛУЗІ ЗНАНЬ 0305 «ЕКОНОМІКА ТА ПІДПРИЄМНИЦТВО»¹	
Організація бухгалтерського обліку ²	<ol style="list-style-type: none"> 1. Заходи збереження комерційної таємниці підприємства. 2. Моделі побудови робочих планів рахунків в забезпеченні реалізації концепції аналітичного обліку для розширення управлінських функцій. 3. Формування бухгалтерської служби підприємства: інтеграція оперативності та достовірності в основних центрах загроз фінансово-економічній безпеки. 4. Використання аутсорсингових послуг: загроза забезпечення фінансово-

¹ Нормативні дисципліни циклу професійної підготовки та вибіркової частини освітньо-професійних програм підготовки магістрів та спеціалістів об'єднані, виходячи з повторюваності дисциплін за різними освітньо-кваліфікаційними рівнями в розрізі нормативних та вибіркової частин

² Дана дисципліна також відведена у вибіркової частині циклу дисциплін професійної та практичної підготовки бакалаврів за напрямом підготовки 6.030509 «Облік і аудит» галузі знань 0305 «Економіка та підприємництво»

	<p>економічної безпеки підприємств.</p> <p>5. Види і процедури відповідальності за розголошення комерційної таємниці, шахрайства, невиконання обов'язків</p>
<i>Продовження табл. 1</i>	
Управлінські інформаційні системи в аналізі та аудиті	<ol style="list-style-type: none"> Заходи із забезпечення інформаційної безпеки на найбільш уразливих ділянках облікової роботи. Організаційно-технічні й режимні заходи із забезпечення інформаційної безпеки підприємства
Звітність підприємства	Порядок складання управлінської звітності для забезпечення інформаційних потреб у досягненні цілей економічної безпеки підприємства
Фінансовий аналіз	Діагностика фінансової безпеки підприємства за даними фінансової звітності
Наукові дослідження в бухгалтерському обліку	Бухгалтерський облік та безпекознавство: міждисциплінарні зв'язки
Міжнародні фінанси	Міжнародна економічна безпека
Менеджмент персоналу	<ol style="list-style-type: none"> Основи організації забезпечення кадрової безпеки на підприємстві. Моніторинг і критерії оцінювання методів та результатів управлінської діяльності із забезпечення дисципліни на підприємстві. Мотивація діяльності із забезпечення економічної безпеки підприємства. Розподіл повноважень і відповідальності між структурними підрозділами підприємства в системі забезпечення його економічної безпеки. Система матеріальної та моральної оцінки діяльності персоналу підприємства. Психологія особистої відповідальності за стан економічної безпеки підприємства
Бухгалтерський облік в управлінні суб'єктом господарювання	<ol style="list-style-type: none"> Обліково-аналітичне забезпечення інформаційної безпеки управління підприємством. Встановлення критеріїв надійності та зниження асиметрії бухгалтерської інформації як передумова забезпечення економічної безпеки підприємства
Державний фінансовий контроль	<ol style="list-style-type: none"> Організація контрольних процедур протидії злочинам в економічній сфері (шахрайству, рейдерським захопленням). Методика здійснення фінансового контролю із застосуванням спеціальних прийомів розслідувань порушень економічної безпеки суб'єкта господарювання
Професійна етика бухгалтера і аудитора	<ol style="list-style-type: none"> Роль професійної психології бухгалтера й аудитора у вирішенні корпоративних конфліктів, розкритті шахрайств і маніпуляцій. Вимоги до професійних якостей та зміст діяльності бухгалтера з обліково-аналітичного забезпечення економічної безпеки підприємства. Професійний ризик бухгалтера: шляхи мінімізації впливу на стан економічної безпеки підприємства
Стратегічний аналіз	<ol style="list-style-type: none"> Оцінка та моніторинг реалізації стратегії забезпечення економічної безпеки підприємства із застосуванням збалансованої системи показників. Впровадження інновацій у систему забезпечення економічної безпеки підприємства. Оптимізація управління бухгалтерськими ризиками в системі стратегічного управління підприємством. Техніка моніторингу і критерії оцінювання методів та результатів управлінської діяльності із забезпечення економічної безпеки підприємства, установи, організації. Система оцінки ефективності заходів зі зниження загроз та ризиків діяльності підприємства
Інтелектуальна власність	<ol style="list-style-type: none"> Співпраця бухгалтерської служби та служби безпеки підприємства з захисту інтелектуальної власності Порядок проведення розслідувань з приводу порушень у сфері інтелектуальної власності
Вища освіта і Болонський процес	Місце економічної безпеки в навчальних планах підготовки фахівців економічного профілю в контексті Болонської системи освіти
Моделі й методи прийняття рішень в аналізі та аудиті	Критерії ефективності обліково-аналітичного забезпечення системи економічної безпеки підприємства за різними моделями її побудови
Чинники успішного працевлаштування за фахом	Кваліфікаційні вимоги до бухгалтера-аналітика
Охорона праці в галузях	<ol style="list-style-type: none"> Міжнародні норми в галузі охорони праці. Структура та зміст документів, що регламентують усі види діяльності з охорони праці на підприємстві. Впровадження організаційних і технічних заходів з метою поліпшення безпеки праці. Проведення заходів з попередження травматизму та професійних захворювань у галузі безпеки. Система управління охороною праці на підприємстві.

	<ol style="list-style-type: none"> 6. Впровадження ефективного розподілу функцій, обов'язків і повноважень з охорони праці на підприємстві. 7. Травматизм та професійні захворювання в галузі. 8. Розслідування нещасних випадків. 9. Спеціальні розділи охорони праці в галузі професійної діяльності. 10. Актуальні проблеми охорони праці в наукових дослідженнях. 11. Основні заходи пожежної профілактики на галузевих об'єктах. 12. Державний нагляд і громадський контроль за станом охорони праці. 13. Соціальне страхування від нещасного випадку та професійного захворювання на виробництві
--	--

Вважаємо достатньо виправданим твердженням Л.В. Чижевської [17] про те, що вже сьогодні і ще більше в найближчій перспективі будуть необхідні фахівці, що володіють у комплексі технологією бухгалтерського обліку, а також аналітичними навиками, здатні використовувати накопичену інформацію, щоб передбачати та попереджувати негативні тенденції, а не спостерігати за тим, що сталося. У цьому й полягає мистецтво управління.

Чинна освітньо-професійна програма (ОПП) підготовки бакалавра галузі знань «Економіка і підприємництво» за напрямом підготовки «Облік і аудит» поряд з обліковими дисциплінами передбачає вивчення менеджменту та маркетингу, міжнародної економіки, економіки праці і соціально-трудових відносин, аналізу господарської діяльності, управлінського обліку, аудиту.

Позитивним вважаємо те, що сьогодні освітньо-професійні програми підготовки бакалавра більше уваги приділяє професійній спрямованості підготовки фахівців економічної служби підприємства, тобто професія бухгалтера не обмежується бухгалтерією, а є масштабнішою. При цьому погоджуємося з думкою С.О. Левицької, що потребує доповнень змістовна наповненість дисциплін (насамперед, нормативних): поглиблення навичок з питань прийняття обґрунтованого професійного судження, ознайомлення з практичним застосуванням контрольної-аналітичних процедур в розрізі підприємницької діяльності, моделювання ділових ігор та ситуаційних завдань тощо [26].

Нами запропоновано внести доповнення до змістовного наповнення тем 14 профільних дисциплін професійної та практичної підготовки бакалавра та 16 дисциплін підготовки спеціаліста й магістра. Крім пропозицій викладання тем, пов'язаних з обліково-аналітичним забезпеченням системи безпеки підприємства, вважаємо за доцільне пропонувати до включення до варіативної частини освітньо-професійної програми підготовки спеціаліста й магістра напряму «Облік і аудит» дисципліни «Обліково-аналітичне забезпечення функціонування системи економічної безпеки на підприємстві». Розширений зміст дисципліни вбачаємо наступний:

1) принципи організації та функціонування системи обліково-аналітичного забезпечення еко-

номічної безпеки підприємства, установи, організації;

2) організація обліково-аналітичного забезпечення функціонування системи економічної безпеки суб'єктів господарської діяльності;

3) обліково-аналітична діяльність у системі забезпечення функціонування системи економічної безпеки суб'єктів господарської діяльності;

4) обліково-аналітична інформація в структурі забезпечення функціонування системи економічної безпеки суб'єктів господарської діяльності

5) підсистема обліково-аналітичного забезпечення економічної безпеки підприємства;

6) використання сучасних методик обліку та аналізу при забезпеченні функціонування системи економічної безпеки господарської діяльності;

7) механізм обліково-аналітичного забезпечення функціонування системи економічної безпеки підприємства;

8) вимоги до професійних якостей та зміст діяльності аналітика з обліково-аналітичного забезпечення економічної безпеки підприємства.

Викладання вищезазначених тем в процесі забезпечення циклу обліково-аналітичних та контрольних дисциплін сприяє підвищенню якості освітньо-професійної підготовки фахівців з бухгалтерського обліку та аудиту, служить базою для опанування нових спеціальностей та кваліфікацій для випускників, які отримали кваліфікацію «бакалавр», посилює рівень перепідготовки та підвищення кваліфікації випускників напряму «Облік і аудит» за усіма освітньо-кваліфікаційними рівнями.

Висновки і перспективи подальших досліджень

Проведений аналіз варіантів позиціонування обліково-аналітичного забезпечення економічної безпеки підприємства в начальних планах підготовки фахівців напряму підготовки «Облік і аудит» галузі знань «Економіка та підприємництво» дає підстави стверджувати:

1) В сучасних умовах частих економічних злочинів та шахрайств у сфері витоку інформації виникає потреба в підготовці фахівців із забезпечення економічної безпеки суб'єкта господарювання, здатного управляти ризиками шахрайств і маніпуляцій всередині підприємства та зловживаннями зі сторони зовнішніх контрагентів. У зв'язку з цим мають бути змінені вектори підготовки бухгалтерів, як головних осіб в підготовці

інформації для прийняття рішень управлінським персоналом, в сторону модернізації запровадження обліково-аналітичних технологій забезпечення інформаційних потреб економічної безпеки підприємства.

2) Формування якісного професійного судження щодо шляхів використання обліково-аналітичної інформації в процесі управління економічною безпекою підприємства передбачає серйозну підготовку фахівця, яка можлива тільки при високому рівні професійної бухгалтерської освіти. Необхідним є підготовка достатньої кількості фахівців, які розуміють концепції і конкретні правила формування інформації в бухгалтерському обліку і звітності та володіють сучасними

навичками ведення бухгалтерського обліку, підготовки і аудиту бухгалтерської звітності в цілях забезпечення ефективного управління економічною безпекою підприємства. З цією метою в статті запропоновано розширити змістовне наповнення тем, пропонованих до вивчення в ході викладання дисциплін професійної та практичної підготовки бакалавра, спеціаліста й магістра напряму підготовки «Облік і аудит» та представлено зміст дисципліни «Обліково-аналітичне забезпечення функціонування системи економічної безпеки на підприємстві» (пропоновану до включення до варіативної частини освітньо-професійної програми підготовки спеціаліста й магістра напряму «Облік і аудит»).

Список літератури:

1. Утечка из PricewaterhouseCoopers: украдены данные 77 тыс. госслужащих // Информационная безопасность. – 2010. – № 3. – С. 77-86.
2. Князев С.О. Иноземний досвід захисту важливих інформаційних ресурсів / С.О. Князев // Бизнес и безопасность. – 2009. – № 3(71). – С. 27-29.
3. Гнилицька Л.В. Обліково-аналітичне забезпечення функціонування системи економічної безпеки підприємства [Текст] : автореф. дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.09, 21.04.02 / Гнилицька Лариса Володимирівна ; Держ. вищ. навч. закл. «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана». – К., 2013. – 33 с.
4. Голов С.Ф. Привітання учасникам Міжнародної науково-практичної конференції «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит в епоху глобальних змін» / С.Ф. Голов // Школа професійного бухгалтера. – 2009. – № 10.
5. Белоусова І. Розвиток бухгалтерської професії як важливий чинник подолання економічної кризи в Україні / І. Белоусова // Бухгалтерський облік і аудит. – 2009. – № 5. – С. 3-6.
6. Моя професія – бухгалтер, фінансист [Текст] : [Вступ до спец. «Облік і аудит», «Фінанси»]: Навч. посіб. / [Ф.Ф. Бутинець, Н.Г. Виговська, С.В. Бойко та ін.]; За ред.: Ф.Ф. Бутинець, І.А. Панченко ; Житом. держ. технол. ун-т. – Житомир : ЖДУ, 2005. – 155 с.
7. Бутинець Ф.Ф. Альфа і омега бухгалтерського обліку або моя болісна несповідь [Текст] : монографія / Ф.Ф. Бутинець ; Житомирський держ. технологічний ун-т. – Житомир : Рута, 2007. – 328 с.
8. Бутинець Ф.Ф. Історія бухгалтерського обліку [Текст] : навч. посіб.: В 2 ч. / Ф.Ф. Бутинець. – 2-е вид., доп. і перероб. – Житомир : Рута, 2001. – Ч. 1. – 512 с.
9. Голов С.Ф. Про сертифікацію бухгалтерів / С.Ф. Голов // Баланс. – 2002. – № 43. – С. 26.
10. Голов С.Ф. Бухгалтерський облік в Україні : аналіз стану та перспективи розвитку [Текст] / монографія ; Міжнар. ін-т менеджменту. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 522 с.
11. Жук В.М. Професійні аспекти підвищення кваліфікації бухгалтерів / В.М. Жук // Облік і фінанси АПК. – 2008. – № 4. – С. 176-180.
12. Жук В.М. Інституціональні засади розвитку професії бухгалтера / В.М. Жук // Облік і фінанси АПК. – 2010. – № 2. – С. 122-127.
13. Кірейцев Г.Г. Розвиток бухгалтерського обліку: теорія, професія, міжпредметні зв'язки: Монографія / Г.Г. Кірейцев. – Житомир : ЖДТУ, 2007. – 236 с.
14. Соколов Я.В. Бухгалтерский учет – веселая наука [Текст] : сборник статей / Я.В. Соколов ; сост., авт. предисл. М.Л. Пятов. – М. : 1С-Паблишинг, 2011. – 637 с.
15. Соколов Я.В. Бухгалтерский учет: от истоков до наших дней [Текст] : [Учеб. пособие для экон. спец. вузов] / Я.В. Соколов. – М. : АУДИТ, 1996. – 638 с.
16. Соколов Я.В. Профессиональное суждение бухгалтера: итоги минувшего века / Я.В. Соколов, Т.О. Терентьева // Бухгалтерский учет. – 2001. – № 12. – С. 53-57.
17. Чижевська Л.В. Бухгалтерський облік як професійна діяльність: теорія, організація, прогноз розвитку [Текст] : монографія / Л.В. Чижевська ; Житомирськ. держ. технол. ун-т. – Житомир : ЖДТУ, 2007. – 527 с.
18. Бухгалтерська професія та її майбутнє [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://ua.textreferat.com/referat-2715-5.html>
19. Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників, затверджений Міністерством праці та соціальної політики України від 28.11.2001 р. [Електронний ресурс]

- // «Дебет-Кредит». Украинский финансово-бухгалтерский портал. Режим доступа: <http://dtkr.com.ua/show/1cid01175.html>
20. Ножова Г.М. Професія цілеспрямованих і справедливих. Колективний портрет кафедри обліку та аудиту ДВНЗ «Ужгородський національний університет» / Г.М. Ножова, Й.Я. Даньків. – Ужгород: УжНУ Карпатська вежа, 2011. – 132 с.
21. Ожегов С.И. Толковый словарь русского языка [Текст] : 72500 слов и 7500 фразеол. выражений / С.И. Ожегов. – 3-е изд., стер. – М. : Азъ, 1996. – 908 с.
22. Коробова Н.М. Професійне судження бухгалтера та його місце в організації обліку на сільськогосподарському підприємств / Н.М. Коробова // Облік і фінанси АПК. – 2010. – № 1. – С. 51-54.
23. Гуцалюк О.М. Сучасний бухгалтер: його роль та місце в світі [Електронний ресурс] / О.М. Гуцалюк // Оргкомітет МНПІК. Київ, Україна. Режим доступу: <http://intkonf.org/gutsalyuk-om-suchasniy-buhgalter-yogo-rol-ta-mistse-v-sviti/>
24. Наскільки престижна професія бухгалтера та аудитора в сучасному світі? [Електронний ресурс] // Кафедра «Облік аналіз і аудит». Донецький національний університет. Україна. – Режим доступу: http://ufin.donnu.edu.ua/uploads/files/kafedri/BOOKKEEPING/abitur/priglaszenie_k_dialogu.doc
25. Кремень О.І. Бухгалтерська професія: значення для підприємства, держави та суспільства / О.І. Кремень, О.І. Чоботар // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: Зб. наук. праць. – 2012. – Вип. 34. – С. 196-209.
26. Левицька С.О. Професійний рівень бухгалтера: критерії оцінки, вимоги до підготовки, система підвищення кваліфікації / С.О. Левицька // Наукові записки. Серія «Економіка». – 2010. – Вип. 13. – С. 230-238.

Надано до редакції 15.08.2013

Давидюк Тетяна Вікторівна / Tetyana V. Davyduk
dtw9791@mail.ru

Боримська Катерина Павлівна / Kateryna P. Borumska
mavka123@ukr.net

Посилання на статтю / Reference a Journal Article:

Позиціонування обліково-аналітичного забезпечення економічної безпеки підприємства в навчальних планах фахівців напряму підготовки «Облік і аудит» [Електронний ресурс] / Т.В. Давидюк, К.П. Боримська // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2013. – № 3 (8). – С. 83-90. – Режим доступу до журн.: <http://economics.opu.ua/files/archive/2013/n3.html>